

МОНИТОРИНГ ОКРУЖАЮЩЕЙ
СРЕДЫ

KESKKONNASEIRE

ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ

ÜLDMÕISTED

- **Мониторинг** – система наблюдений, оценки и прогноза изменений состояния окружающей среды под влиянием антропогенных воздействий.
- **Monitooring, keskkonnaseire** – on keskkonnaseisundi ja seda mõjutavate tegurite järjepidev jälgimine, mis hõlmab keskkonnaaatlusi ja -analüüse ning vaatlusandmete töötlemist.

3/18/2017

Задачи мониторинга (1)

Keskkonnaseire eesmärgid (1)

- Определение загрязненности окружающей среды в настоящий момент и ее анализ
- Определение изменений в окружающей среде, внедрение мероприятий для уменьшения загрязнений
- Наблюдение за трансграничным переносом загрязнений и проведение сравнительных исследований на основе международных договоров
- Метеорологические и гидрологические наблюдения
- Keskkonda mõjutavate tegurite hindamine ja analüüsimine
- Saasteainete kauglevi jälgimine ja rahvusvaheliste lepingute alusel võrdlusuuringute tegemine
- Abinõude rakendamist või täiendavat uurimist nõudvate keskkonnamuutuste väljaselgitamine
- Meteoroloogiliste ja hüdrooloogiliste tegurite ning nende muutuste jälgimine, hindamine ja prognoosimine

Задачи мониторинга (2)

Keskkonnaseire eesmärgid (2)

- Развитие и дополнение системы показателей, характеризующих состояние окружающей среды
- Оценка и анализ биологического многообразия
- Оценка и анализ возобновляемых природных ресурсов
- Оценка факторов, влияющих на окружающую среду
- Keskkonnaseisundit iseloomustavate näitajate süsteemi arendamine ja täiendamine
- Bioloogilise mitmekesisuse hetkeolukorra hindamine ja analüüsimine
- Taastuvate loodusvarade seisundi ja hulga määramine
- Keskkonnaseisundi hindamine ja selle muutuste prognoosimine

Институциональные уровни мониторинга

Keskkonaseire institutsionaalsed tasemed

- Глобальный мониторинг
- Уровень Евросоюза
- Национальный (государственный) уровень
- Местный уровень
- Мониторинг, осуществляемый предпринимателем
- Globaalne (ülemaailmne) monitooring
- Euroopa Liidu tase
- Riiklik keskkonnaseire
- Kohaliku omavalitsuse keskkonnaseire
- Ettevõtja keskkonnaseire

Глобальный мониторинг

Globaalne monitooring

- Фоновый мониторинг
- Главная задача – определение допустимых нагрузок на биосферу
- Глобальная система экологического мониторинга (ГСМОС), 1974 год
- Мировая сеть станций фонового (глобального) мониторинга
- Fooni monitooring (foon – organismide looduslik keskkonnaolustik)
- Eesmärk – lubatud keskkonnakoormuste määramine
- Globaalne keskkonnaseire süsteem, 1974. a
- Seirejamade võrgustik

Мониторинг в ЕС

Keskkonnaseire Euroopa Liidus

- В ЕС нет специальных законов о мониторинге
- EL puuduvad spetsiaalsed keskkonnaseire direktiivid
- Задачи мониторинга прописаны в различных правовых актах и руководящих материалах
- Keskkonnaseiret reguleerivad erinevad direktiivid
- Arhusi konventsioon

Государственный мониторинг (1)

Riiklik keskkonnaseire (1)

- Финансируется государством
- Впервые начали осуществлять в 1994 году
- Осуществляет министерство окружающей среды
- **Законодательство:**
- ✓ Keskkonnaseire seadus (организация мониторинга)
- ✓ Avaliku teabe seadus (обнародование данных о состоянии окружающей среды)
- ✓ Keskkonnaregistri seadus (хранение данных)
- Finantseerib riik
- Alustati 1994.a
- Koraldab Keskkonnaministeerium
- **Seadusandlus:**
- ✓ Keskkonnaseire seadus (keskkonnaseire korraldus)
- ✓ Avaliku teabe seadus (keskkonnaseisundit puudutavate andmete avalikustamine)
- ✓ Keskkonnaregistri seadus (seireandmete säilitamine)

Государственный мониторинг (2)

Riiklik keskkonnaseire (2)

- Государственная программа мониторинга и подпрограммы
- Разработано 12 подпрограмм мониторинга
- Aluseks on riikliku keskkonnaseire programm ja allprogrammid, kus määratakse keskkonnaseire täpsemad valdkonnad

Подпрограммы мониторинга

Keskkonnaseire allprogrammid

- Метеорологический мониторинг
- Мониторинг воздуха
- Мониторинг грунтовых вод
- Мониторинг внутренних водоемов
- Мониторинг прибрежных вод
- Мониторинг живой природы
- Мониторинг лесов
- Комплексный мониторинг
- Радиационный мониторинг
- Сейсмический мониторинг
- Мониторинг почв
- Опорная программа
- Meteoroloogiline ja hüdrooloogiline seire
- Õhuseire
- Põhjavee seire
- Siseveekogude seire
- Rannikumere seire
- Elustiku mitmekesisuse ja maastike seire
- Metsaseire
- Kompleksseire
- Kiirgusseire
- Seismoseire
- Mullaseire
- Tugiprogramm

Местный мониторинг

Kohaliku omavalitsuse keskkonnaseire

- Уездные программы, финансируемые местным самоуправлением
- Мониторинг воздуха
- Мониторинг вод
- Мониторинг отходов
- Kohalik omavalitsus teostab keskkonnaseiret temale seadusega pandud ülesannete täitmiseks või oma töö korraldamiseks
- Aluseks on valla või linna keskkonnaseire programm
- Õhuseire
- Veeseire
- Jäätmete seire

Мониторинг, осуществляемый предпринимателем Ettevõtja keskkonnaseire

- Осуществляется за счет предпринимателя
- Осуществляется на территории, подверженной его деятельности или на которой размещаются отходы этой деятельности
- Данные мониторинга используются для упорядочения производственного процесса и оценки влияния на окружающую среду, а также для предотвращения аварий и несчастий
- Ettevõtja teostab keskkonnaseiret oma kulul tema tegevuse või sellega keskkonda suunatavate heitmete mõjupiirkonnas
- Keskkonnaseire andmeid kasutatakse tootmisprotsessi parendamiseks, avariide ja tööstusõnnetuste vältimiseks

Мониторинг, осуществляемый предпринимателем Ettevõtja keskkonnaseire

- **Мониторинг «на конце трубы»** – измеряют выбросы и сбросы в окружающую среду и регистрируют происходящие изменения в ближайшем окружении
- **Интегрированный мониторинг** – наблюдения проводятся за всем производственным процессом, а также за выбросами и сбросами в окружающую среду и происходящие в окружающей среде изменения
- **Monitooring “toru otsas”** – mõõdetakse heitmeid keskkonda ning registreeritakse keskkonnas toimuvaid muutusi
- **Integreeritud monitooring** – jälgitakse tehnoloogilist protsessi kui tervikut, samuti heitmeid keskkonda ja keskkonnamuutusi

Объекты мониторинга

Seire objektid

- Экосистемы и геосистемы
- Биота
- Факторы воздействия среды обитания
- Природные ресурсы
- Источники антропогенного воздействия
- Абиотические объекты окружающей среды
- Ökosüsteemid ja geosüsteemid
- Elustik
- Keskkonnategurid
- Loodusressurssid
- Antropogeensed saasteallikad
- Keskkonna abiootilised objektid

Методы экологического мониторинга

Keskkonnaseire meetodid

Локальные (контактные) Lokaalsed meetodid

- Пробоотбор и/или измерения проводятся в точке контроля
- Proovide võtu ja mõõtmisi teostatakse kontrollpunktis

Дистанционные Distantmeetodid

- Измерения выполняют с некоторого расстояния, например, из космоса (ГИС), а также наземные измерения, проводимые с помощью локаторов различного типа и пассивных приборов
- Distantmõõtmised, geinfosüsteemid, lokaatorid, andurid jm

ПОЛИТИКА ЕС В ОБЛАСТИ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

EL keskkonnapoliitika

- Охрана ОС – одна из задач Европейского Сообщества с 1972 года
- 1999 год – интегрирование требований охраны ОС в политику и деятельность ЕС стало обязательным
- С 1972 года по настоящее время было принято шесть Программ действий по окружающей среде
- Keskkonnakaitse – Euroopa Ühenduse üks tähtis ülesanne alates 1972.a
- 1999.a – keskkonnakaitse nõuded integreerivad poliitikasse ja EL tegevusse
- Alates 1972.a oli vastu võetud kuus EÜ Keskkonnaprogrammi

Цели и задачи природоохранной политики ЕС

EL keskkonnnapoliitika eesmärgid

- Сохранение, защита и улучшение состояния окружающей среды
- Забота о защите здоровья людей
- Достижение разумного и рационального использования природных ресурсов
- Содействия на международном уровне мерам, направленным на решение региональных и общемировых проблем охраны окружающей среды
- Keskkonna säilitamine, kaitsmine ja selle kvaliteedi parandamine
- Inimese tervise kaitsmine
- Loodusressursside kaalutletud ja mõistlik kasutamine
- Meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil, selleks et tegeleda piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega

Шестая программа действий ЕС в области ОС Kuuues Raamprogramm

- 2002 – 2012 год
- «Окружающая среда 2010: наше будущее, наш выбор»
- Приоритетные сферы действий ЕС:
  - Изменение климата
  - Природа и биологическое многообразие
  - Окружающая среда, здоровье и качество жизни
  - Природные ресурсы и отходы
- 2002 – 2012. a
- Euroopa Liidu keskkonnapoliitika nurgakiviks on tegevuskava „Keskkond 2010: meie tulevik, meie valik”, mis keskendub järgmistele küsimustele:
  - kliimamuutused ja ülemaailmne soojenemine;
  - looduslikud elupaigad ja elusloodus;
  - keskkonna- ja tervisealased küsimused;
  - loodusvarad ja jäätmed.

Принципы политики ЕС в области ОС

EL keskkonnapoliitika põhimõtted

- Принцип предотвращения (превенции)
- Принцип предосторожности
- Принцип субсидиарности
- Принцип общей, но дифференцированной ответственности
- Принцип открытости
- Принцип «загрязнитель платит»
- Принцип интеграции
- Принцип устойчивого развития
- Принцип партнерства
- Saastuse vältimise põhimõte
- Ettevaatusprintsiiip
- Subsidiaarsuse põhimõte
- Üldise kuid diferentseeritud vastutuse printsiiip
- Avatuse printsiiip
- Saastaja-maksab-põhimõte
- Integreerimispõhimõte
- Säastva arengu põhimõte
- Partnerluse printsiiip

Политика Эстонии в области ОС

Eesti keskkonnapoliitika

Основные цели:

- Рациональное использование природных ресурсов
- Снижение отрицательного влияния на окружающую среду производства и потребления

Eesmärgid:

- Loodusressursside ratsionaalne kasutamine
- Tootmise ja tarbimise negatiivse keskkonnamõju vähendamine

Приоритетные для Эстонии проблемы окружающей среды (1)

Eesti tähtsamad keskkonnaprobleemid (1)

- Загрязнение атмосферного воздуха, загрязнение воздуха в городах
- Остаточное загрязнение промышленных предприятий, сельскохозяйственного сектора, и военных объектов
- Õhu saastumine suurtes linnades ja tööstuspiirkondades, mis mõjub negatiivselt inimese tervisele, loodusele ja ehitistele
- Tööstus-, põllumajandus- ja militaarobjektide jääkreostus, mis ohustab põhja- ja pinnavett ning rikub maastikke

Приоритетные для Эстонии проблемы окружающей среды (2)

Eesti tähtsamad keskkonnaprobleemid (2)

- Снижение качества и количества грунтовых вод
- Нерациональное использование водоемов, их загрязнение и эвтрофикация, снижение воспроизводства и качества водной биоты
- Загрязнение ОС отходами, в т.ч. опасными отходами
- Põhjaveevarude hoolimatu ja raiskav kasutamine ning sellest tulenev põhjavee kvaliteedi langus
- Veekogude ebaotstarbekas kasutamine, reostamine ning sellest tulenevad probleemid
- Keskkonna saastamine jäätmetega, sh ohtlike jäätmetega, prügilaterritooriumide kasv ning jäätmekäitluse halb korraldus

Приоритетные для Эстонии проблемы окружающей среды (3)

Eesti tähtsamad keskkonnaprobleemid (3)

- Угроза биологическому и ландшафтному разнообразию
- Несоответствие техногенной среды устойчивому развитию и защите здоровья
- Elustiku ja maastike mitmekesisuse vähenemine, sealhulgas kaitsealade, üksikute liikide ja üksikobjektide ohustatus
- Inimeste elukeskkonna ebapiisav vastavus säästva arengu ja tervisekaitse põhimõtetele

10 задач политики Эстонии в области ОС (1) Eesti keskkonnaalased eesmärgid (1)

1. Распространение знаний в области охраны окружающей среды	1. Keskkonnateadlikkuse edendamine
2. Снижение загрязнения от энергетики	2. Keskkonnahoidliku tehnoloogia rakendamine
3. Внедрение природоохранных технологий	3. Energeetika negatiivse keskkonnamõju vähendamine
4. Улучшение качества воздуха	4. Õhukvaliteedi parandamine
5. Снижение количества образующихся отходов и улучшение обращения с отходами	5. Jäätmetekke vähendamine ja jäätmekäitluse korrastamine

10 задач политики Эстонии в области ОС (2) Eesti keskkonnaalased eesmärgid (2)

6.	Ликвидация остаточного загрязнения	6.	Jääkreostuse likvideerimine
7.	Защита грунтовых вод и их рациональное использование	7.	Põhjaveevarude parem kasutamine ja kaitse
8.	Защита поверхностных вод и морского побережья	8.	Pinnaveekogude ja rannikumere kaitse
9.	Сохранение ландшафтов и биологического разнообразия	9.	Maastike ja elustiku mitmekesisuse säilitamine
10.	Улучшение качества техногенной среды	10.	Tehiskeskonna muutmine inimsõbralikumaks

Экологический менеджмент

- СЭМ – часть общей системы административного управления, направленная для реализации экологической политики
- ISO14001
- EMAS

ISO 14001:2004

- Международный стандарт, точно определяющий процедуру контроля и совершенствования деятельности компании по охране ОС
- Дает возможность выявить аспекты деятельности компании, оказывающие воздействие на ОС, определить цели по улучшению деятельности и разработать программу для их достижения с регулярным контролем, обеспечивающим непрерывное совершенствование
- Keskkonnastandard ISO 14001 on rahvusvaheline keskkonnajuhtimisstandard, mis kinnitab, et organisatsioon pöörab oma töös keskkonnanohiule tähelepanu
- Standard määratleb keskkonnajuhtimise süsteemidele esitatud nõuded

ISO 14001:2004

- Является добровольным
- Применим к любой организации, независимо от ее размера и типа производимой продукции
- Содержит требования, которые могут быть подвергнуты объективной аудиторской проверке
- Не устанавливает конкретных требований к экологической эффективности
- On vabatahtlik
- On kasutatav mistahes tüüpi ja mistahes suurusega ettevõttes ning on sobitav väga erinevate geograafiliste, kultuuriliste ja sotsiaalsete tingimustega
- Sisaldab nõudeid, mida saab kontrollida
- Ei määratle konkreetseid keskkonnanõudeid

ISO 14001:2004

Выгоды предприятия:

- Маркетинг (на рынок ЕС будут допускаться только ISO-сертифицированные компании)
- Имидж
- Экономия энергии и ресурсов
- Завоевание рынка «зеленых» продуктов
- Улучшение системы управления предприятием
- Увеличение оценочной стоимости предприятия
- Привлечение высококвалифицированных работников

Kasu standardi

juurutamisest:

- Avalikud hanked ja tarneahelad
- Suhted ametkondadega
- Majanduslikud põhjused
- Tarbijate nõudmised
- Edumeelne juhtimine
- Ettevõtte turuväärtus
- Töötajate motivatsioon

EMAS

- Eko-Management and Audit Scheme
- Система экологического менеджмента и аудита, 1995 год
- Добровольная программа для расположенных в Европе промышленных предприятий
- Eko-Management and Audit Scheme
- EMAS ehk Euroopa Ühenduse keskkonnajuhtimis- ja keskkonnauditeerimissüsteem, 1995. a
- Vabatahtlik programm Euroopa ettevõtetele

**ПОЗДРАВЛЯЮ
С ЗАВЕРШЕНИЕМ
КУРСА**

